

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' maart 2008, 28e jaargang nr. 1

Voorwoord

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' maart 2008, 28e jaargang nr 1

Bij de voor- en titelpagina

Sint-Sebastianusvaandel van de schutterij.

Sint-Sebastianus is de patroonheilige van onze schutterij.

Van dit vaandel is, uit briefwisselingen van commissaris Zollner van het toenmalige graafschap Gronsveld met de in München woonachtige graaf Von Törring-Jettenbach, bekend dat het ook al in de processie van 1778 werd meegedragen. Toen stond op de andere kant van het vaandel een afbeelding van het wapen van graaf Törring afgebeeld.

De plaats van adjudant-vaandeldrager voor dit vaandel werd op pinkstermaandag 2000 aangenomen door Nico Starren.

Voorwoord

Hoera... de Groete Broonk nadert met rasse schreden. Vier jaren vliegen om, althans in mijn beleving. Het duurt nog even voordat de Broonk wel of niet wordt uitgeroepen en het duurt nóg langer voordat de vogel op de stang gaat, maar het begint weer te borrelen in het dorp. De eerste 'sterke' tips over waar de vogel geraakt moet worden, doen nu al de ronde. Tip voor de sjötte die sjete: luister niet naar die verhalen. Waarom niet? In een ver verleden, een jaar of 23 geleden, schoot ik als klein menneke met een kleine buks op een kleine vogel op een groot kerkplein. Het vogeltje hing op kiepen en ik stond bij enkele illustere leden van het tamboerkorps en de drumband te wachten op mijn schietbeurt. Dit was mijn kans, mijn Broonk! Van alle kanten vlogen me de tips om de oren: "Räok 'm op z'nne sjtuts, sjeet 'm réch op 'n oûg of nog bëter, zuver tössje z'n kralle!" Het advies was niet voor de poes en ik wist niet eens wat 'kralle' waren. Enfin, ik luisterde naar een tamboer die ik op die leeftijd als redelijk betrouwbaar inschatte en loste een loepzuiver schot op de plaats die hij me had toegeroepen. U raadt het al...de vogel gaf geen krimp. Twee schoten later was de nieuwe kleine koning van de Pläot bekend. Hulde aan den koning en 'ich haw 'm ién m'n koont'. Zo gaat dat met de Groete Broonk.

Dames vragen zich af welk 'kletteke' ze aan zullen trekken. Het gonst van de geruchten over de weg te schenken plaatsen ('Nee, er worden geen plaatsen verkocht!'). Harmonie en tamboerkorps zijn druk in de weer met marsen en stukken voor Sjöttémês en perséssie. Maar ook het oud-Gronsvelds sjtrêve is er weer. Loop een willekeurig café binnen en de bronkdiscussies vliegen je om de oren. Iedereen heeft zijn of haar mening, iedereen weet zeker dat hij gelijk heeft, 'Ja meh, dat ês altiéd zoe gewès', conclusies zijn getrokken, voorspellingen gedaan, Nostradamus was er niets bij. Ik vind het prachtig en meng me af en toe ook eens in de strijd. De Groete Broonk zou de Groete Broonk niet zijn zonder dat sjtrêve en daar is weinig mis mee. Ga zo door. Maar, voordat het zover is, moet u toch vooral deze Grueles grondig doornemen. Er staat weer een heleboel ouds en nieuws in. Geniet ervan. Ik wens u fijne Paasdagen.

Maarten Heijnen

Is de eikelmuis nog Limburger?

Is de eikelmuis nog Limburger? Onder deze titel stond in het voorjaar van 2007 in De Limburger en in de Etalage een uitgebreid artikel over de afname van het aantal eikelmuisen in België en in Nederland en over de maatregelen om die afname tegen te gaan. In Nederland was de verspreiding van de eikelmuis altijd al beperkt tot Zuid-Limburg. Om die reden en vanwege een eerder in 2003 uitgevoerd onderzoek werd ook nu ervoor gekozen om het onderzoek toe te spitsen op het Cannerbos en Savelsbos met naaste omgeving.

Eikelmuisen (*Eliomys quercinus*) behoren tot de slaapmuizen. Zo genoemd omdat ze, in tegenstelling tot alle andere muizen, een winterslaap houden. Samen met vleermuisen en egels behoren eikelmuisen tot echte winterslapers. De winterslaap is niet zo maar slapen. De lichaamsfuncties en de stofwisseling worden op een laag pitje gezet. De dieren

verkeren in een bewegingloze toestand. Ademhaling, hartslag en bloedsomloop worden sterk vertraagd. Het lichaam neemt ongeveer de temperatuur van de omgeving aan. Bij verstoring heeft het dier ongeveer een half uur nodig om op zijn normale lichaamstemperatuur te komen en daarmee het volledige reactievermogen te herkrijgen.

De eikelmuis is zo groot als een mol, maar klimt en springt als een eekhoorntje. Je herkent hem aan een lange pluimstaart, witte buik, bruine rug en een zwart (boeven)masker rond de ogen. Hij leeft van insecten, vruchten, noten en slakken. Zijn voedsel vindt hij in loofbossen, ruige bermen, groeven, stenige hellingen, hagen, heggen en boomgaarden. Hij woont daar in zelfgebouwde nesten maar gebruikt ook graag holten of nestkasten.

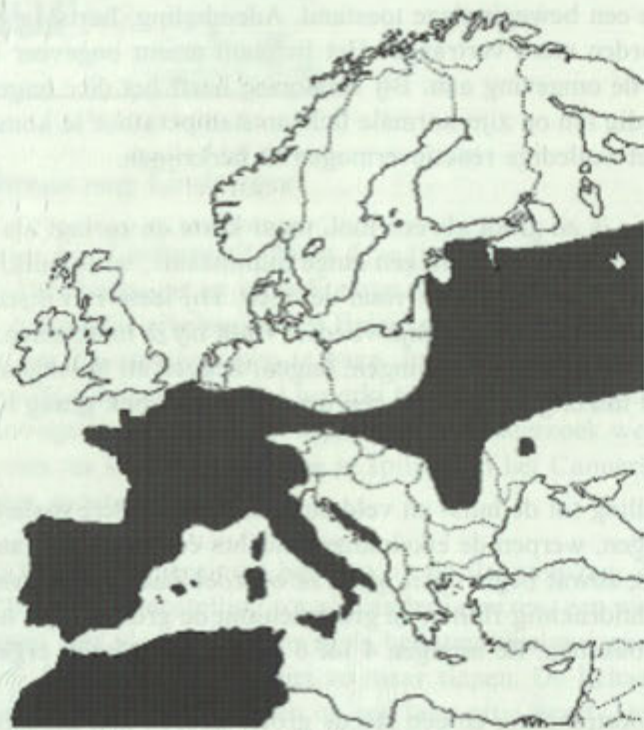
In tegenstelling tot de huis- en veldmuizen, die meerdere malen per jaar jongen krijgen, werpen de eikelmuisen slechts één maal per jaar. Na hun winterslaap, zowat begin april, gaan ze op zoek naar een partner. Hierbij kunnen ze luidruchtig fluiten en grommen om de grenzen van hun territorium af te bakenen. Ze brengen 4 tot 6 jongen ter wereld, ergens tussen mei en juli.

De trage voortplanting en een steeds groter gebrek aan geschikte biotopen hebben ertoe geleid dat de eikelmuis is beland op de lijst van bedreigde diersoorten.

Sinds de jaren zestig is het verspreidingsgebied van de eikelmuis sterk gekrompen. De soort kwam voorheen in een groot deel van Zuidwest-Limburg voor, maar nu alleen nog maar in de bossen op de plateau-hellingen langs de Maas ten zuiden van Maastricht. De eikelmuis is in de Rode Lijst (2006) als ernstig bedreigd opgenomen.

Verspreidingsonderzoek eikelmuis

Zoogdierenvereniging VZZ heeft in samenwerking met de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt in België in 2006 nieuwe inventarisatietechnieken getest om het voorkomen van eikelmuisen gemakkelijker aan te tonen. Studenten en vrijwilligers zijn bezig geweest met het controleren van nestkasten, inloopvallen en haarvallen (vallen met lijm, waaraan haren, ook die van de eikelmuis blijven plakken) op diverse locaties in Vlaanderen en ook zijn er geluidsopnames gemaakt van roepende eikelmuisen.

Verspreidingsgebied eikelmuis.

De gegevens die het onderzoek oplevert worden gebruikt om maatregelen voor inrichting en beheer te formuleren ter bescherming van de eikelmuis. Het onderzoek in Belgisch Limburg leverde in de omgeving van Borgloon, Kortesseem, Tongeren en Hoeselt 18 plaatsen op waar de eikelmuis nog is waargenomen. Over de situatie in Wallonië is niets bekend.

Toegepaste methoden in 2007

Het doel was geselecteerde gebieden in het Savelsbos en Cannerbos structureel te gaan monitoren.

De opzet van de inventarisatie was driedelig:

- nestkasten, inloopvallen en haarvallen controleren in het voorjaar en de zomer;
- geluidssignalen afspelen in de zomerperiode om de eikelmuis te lokken;
- boomholten controleren met boomcamera.

Nestkasten

In het Savelsbos en het Cannerbos zijn door vrijwilligers ongeveer 340 nestkasten geplaatst (daar komen later nog ongeveer honderd nestkasten bij). Deze zijn vooral in de randzones van de bossen opgehangen in hoogstamboomgaarden en kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De nestkasten zijn een alternatief voor boomholten en oefenen een grote aantrekkingskracht uit op eikelmuisen.

Door deze nestkasten is het gemakkelijk om eikelmuisen op te sporen. Die opsporing zal meerjarig in de zomermaanden plaats vinden. Tijdens het veldonderzoek in het Savelsbos in augustus en september 2007 zijn enkele waarnemingen van eikelmuisen in kasten gedaan waarbij ook jongen zijn waargenomen. Tijdens een "eikelmuisenweekend" in oktober zijn in een tiental nestkasten, verspreid over het Savelsbos en graften aan de westzijde van het Savelsbos, oude nesten van eikelmuisen aangetroffen. Ook in het Cannerbos werd in een nestkast een nest aangetroffen. Het gaat vooralsnog om een beperkt aantal bezette nestkasten en de populatie wordt geschat op 40-80 individuen.

Na afloop van het veldonderzoek 2007 is een persbericht verschenen met de volgende kop: "Intensief onderzoek wijst uit: Zuid-Limburg huisvest nog steeds eikelmuisen!"

Vervolg van het onderzoek

Het regelmatig inspecteren van nestkasten, haarvallen en inloopvallen gaat in dit voorjaar en de komende zomer door. Daarnaast zal door middel van geluidsopnamen, tenminste als het weer het toestaat, worden getracht eikelmuisen tot roepen te stimuleren en zo hun aanwezigheid vast te stellen. Vanwege tegenvallende weersomstandigheden en het onvoorspelbare gedrag van eikelmuisen is dit onderdeel van het project de afgelopen zomer niet uitgevoerd. De sectie Natuur heeft zich voor deelname aan deze inventarisaties aangemeld. Hebt u ook interesse om deel te nemen aan een of meer inventarisaties? Meldt u zich dan aan via het aanmeldformulier dat u kunt vinden op www.vzz.nl/soorten/eikelmuis/index.html of neem contact op met een van de leden van sectie Natuur.

Geluid

Eikelmuisen kunnen een groot repertoire aan geluiden voortbrengen. De meest waargenomen geluiden zijn merelachtige fluitgeluiden, maar ook

langgerekte, huilerige klaagzangen vergelijkbaar met kattengejank. Ook zacht ratelende tot blazende geluiden worden gehoord. Over de functies van de verschillende geluiden is zo goed als niets bekend. Franse wetenschappers hebben verschillende malen vastgesteld dat eikelmuisen wel 30 minuten achter elkaar kunnen blijven doorroepen.

Bescherming

De vastgestelde aantallen zijn laag, zeer laag. De verspreiding in het Savelsbos is relatief gezien hoog. Er zijn eikelmuisen vastgesteld van Sint-Amandus tot in de Dommel in Rijckholt. Als je weet dat de actieradius van de eikelmuis slechts enkele honderden meters bedraagt en dat de eikelmuis slechts één maal per jaar 4 tot 6 jongen krijgt, dan is de conclusie snel getrokken dat er nauwelijks uitwisseling plaatsvindt tussen de schaarse populaties. Voor het behoud van de eikelmuis in het Savelsbos, dus als inheemse soort, is het noodzakelijk dat snel beschermende maatregelen genomen worden. Maar ook daarnaar wordt nog steeds onderzoek gedaan. Laten we hopen dat de voortgang van het onderzoek in 2008 aan het licht zal brengen welke die maatregelen zijn en dat de eikelmuis daarvan gaat profiteren.

Hub. Reumers

Met dank aan Zoogdiervereniging VZZ en Jean Creuwels

Dialect

Gebed van e vuügelke

Slivvenhier, ich wèit neet good,

wie ich, es vuügelke, bèje moot.

Meh wêl d'r ezzebleef mêt eure zënge,

me nêske besjerme tiënge weend en rënge?

Wêl d'r zörge dat t'r zëudsjes,

uüveraal ligke oe ich loor

en wêl d'r oüch m'n kammerëudsjes,

verzién van aal 't nudige voor?

Laot d'r oüch eur vreuntelik leech,

nog lang aon euren hiemel sjerne?

En laot de meziék dè ién mich zynk,

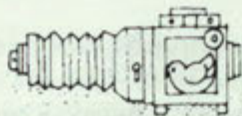
noets mie oét mién hert verdwyne

Ezzebleef

Teks: Bèr Jaspars

Téikening: Piet Orbons

De sergeant-majoor verdedigt het graafschap Gronsveld, zijn vier kleinzoons het Koninkrijk der Nederlanden.

Achter v.l.n.r. John Goessen, Nikkela Goessen, Nico van de Weerd.

Voor v.l.n.r. Jean Houben, Jan van de Weerd.

Paosmaondig 2004: Broonk v'r of broonk v'r neet?

1976. Vóór café-bistro De Keizer, thans Kaffee de Kyzer: de aterwach.

V.l.n.r. Karel Waber, Jo Reintjens, Martin Schrijnemaekers, Wallie van de Weerd.

Achter v.l.n.r. Mieke Huveners- van de Weerdt, Bertie Wolfs, Wallie van de Weerdt, Hub Van de Weert, Bert van de Weerdt (koning 1996), Henk van de Weerdt (deels zichtbaar) Hay van de Weerdt (zoon Frans), Pim van de Weerdt, Jan van de Weerdt, Nico van de Weerdt, Mattie van de Weerdt (zoon Frans). Voor v.l.n.r. Theo Wolfs (later majoor), Theo van de Weerdt (deels zichtbaar, zoon Door), Door van de Weerdt, Peter van de Weerdt, Frans van de Weerdt (biëlemaan), Math van de Weerdt, Zjef van de Weerdt (zoon Frans).

Geziën

Van onze vorige "achteröm" kun je rustig zeggen dat het een volledige straatkant is met als adres: Achter het Tolhuis 1. Deze voormalige "sjeur" hoorde bij de boerderij die aan de Rijksweg 197 gelegen is. Op 16 februari 1998 kochten Harrie Brouwer en Regina van Kessel samen met hun zoon Tonnie Brouwer en Silvia Sluyter dit pand. Omdat zij als hobby paarden hielden, wilden zij een boerderij. Rijksweg 197 voldeed aan al hun wensen. Er zou wel nog het nodige verbouwd moeten worden, maar ook hier hadden zij zich al goed op voorbereid. De boerderij zou als eerste opgeknapt worden, zodat zij hier alvast met hun vieren konden gaan wonen. Daarna zou de schuur omgebouwd worden tot een woning voor Harrie en Regina. De boerderij werd dan het huis voor Tonnie en Silvia. Zij kregen twee kinderen: Jessica en Diego.

Begin april was de verbouwing van de boerderij klaar. De oude gewelfde kelder bleef behouden. Daarna werd er met vereende krachten begonnen aan het grote karwei de schuur te verbouwen tot woning. Op de vier muren en het dak na werd alles gesloopt en opnieuw opgebouwd. Half november gingen Harrie en Regina hier wonen. Zij kochten dit pand van Tyne (Martinus) Doyen en Leen (Hélène) Gilissen. Daarvoor was het huis van de vader van Leen, Wilhelmus Gilissen, en haar moeder Elisabeth Pipers. Wilhelmus kwam door zijn ouders, Egidius Gilissen en Maria Eijdemans in het bezit van dit prachtige huis. Zij zijn in 1876 getrouwd en ik neem aan, ook gezien de bouwstijl, dat de boerderij uit dezelfde tijd is.

Harrie en Tonnie houden vier paarden. Op één paard wordt geregeld gereden door Tonnie, de andere paarden worden alleen aangespannen gebruikt. Harrie vindt het heerlijk om alleen of samen met zijn vrouw door "t Riékelder en Groéselder" land te rijden. Langs de autoweg hebben zij een wei waarin de paarden kunnen grazen, maar je kunt de paarden ook dikwijls zien staan naast hun huis.

Van Harrie en Regina kreeg ik voor het streekmuseum een vrijwel intacte "krotensjöffel". Deze hadden zij gevonden in de schuur. In het museum kreeg ik al te horen dat dit waarschijnlijk de enige was in zo'n goede staat. Harrie en Regina: bedankt.

Over een schuur en een enorme verbouwing weten de bewoners van bovenstaande "aachteröm" ook het nodige te vertellen. Een goed observeerder in ons dorp weet deze binnenplaats zeker te vinden.

Sjef Caris

Streekmuseum

Bronk

Paasmaandag, dat wil de sectie Streekmuseum u al verklappen, wordt de Broonk uitgeroepen door de vergadering van de Schutterij. Voor de sectie Streekmuseum is de Groete Broonk al enkele weken geleden begonnen. De koninginnewagen, een oude oogstwagen van onze stichting, is van stal gehaald en naar onze werkplaats gebracht. De wagen, die al jarenlang wordt gebruikt als koninginnewagen met Koningmeisteken, staat gestald in een schuur van Marie Dupont, aan de Rijksweg 65 in Gronsveld. Marie was in 1956 koningin van Giel Hessels, de laatste koning uit Rijckholt (maar wie weet in 2008)? Toen de sectie bekend maakte dat de wagen uit de schuur gehaald ging worden, antwoordde Marie: "Neet te vreug want ich wêl debié zién."

De betrokkenheid met zelfs de kleinste onderdelen van de Groete Broonk is groot. Het stallinggeld van de wagen wordt al jaren betaald door de gezamenlijke spaarclubs in Gronsveld en Rijckholt. De wagen werd met

mankracht getransporteerd naar onze werkplaats aan de Oosterbroekweg. Daar werd hij nagekeken op mankementen en hier en daar van een nieuw likje verf voorzien. Daarna werden tuig en kettingen gecontroleerd zodat niets meer een mooie en veilige tocht met Koningmeisteken in de weg staat.

Zustervereniging

Enkele weken geleden kreeg de sectie Streekmuseum bezoek van een pas opgerichte heemkundevereniging uit Margraten. De leden van deze nieuwe vereniging waren erg geïnteresseerd in de wijze waarop de Stichting Grueles te werk gaat. Na een algemene toelichting over de stichting en haar secties werden de collega's uit Margraten rondgeleid door het museum en de werkplaats. Aan het slot konden ze nog deelnemen aan een veilingsspel, waarbij oud-veilingmeester Jozef ervoor zorgde dat de appels niet voor een appel en een ei de deur uitgingen. Wij wensen onze collega's uit Margraten veel succes en we hopen op een vruchtbare samenwerking in de toekomst.

Nieuwe aanwinst

Van Michel Cerfontaine uit de Mgr. Willigersstraat ontvingen wij authentiek gereedschap dat past bij het beroep van zadelmaker. De vader van Michel had in de Maastrichtse Rechtstraat een zadelmakerij. Zeer bijzonder is een naaitang, een ovaalvormige klem, waartussen twee stukken leer geklemd kunnen worden.

Michel leerde ons een nieuw woord: schalmen. Wanneer twee stukken leer aan elkaar genaaid moeten worden, ontstaat er een ongewenste verdikking. Om dit te voorkomen wordt aan beide uiteinden een stuk leer schuin weggesneden, vervolgens op elkaar geklemd met behulp van de naaitang en met hennepgaren aan elkaar genaaid.

Prijsvraag

Op de foto bij het vorige artikel stond een gezelschap te kegelen. We ontvingen een oplossing van Jo Lemmerling uit de Prins Willem Alexanderstraat. Hij noemde maar liefst vijf spreekwoorden die met kegelen te maken hebben:

- Dè wat mêt kèigelt môt ouch mêt opzitte (bij leuke dingen horen ook minder leuke).
 - Zich veule wie 'nnen äop ién e sjuuël kèigele (zich niet op zijn gemak voelen).
 - Valle wie 'nne kèigel (plotseling omvallen).
 - Zoe zäot wie 'nne kèigel (stomdronken).
 - De yngele zién aon 't kèigele (onweer).
- Zo'n uitvoerig antwoord kregen we niet eerder. Terecht gaat de prijs naar Jo. Hij mag iemand blij maken met een jaarabonnement op ons periodiek.

Van Michel Cerfontaine ontvingen wij de leren tassen die op de foto staan. Wie weet waar deze tassen voor gebruikt werden?

Wie kan ons helpen? Als u het antwoord weet kunt u reageren: Frans van de Weerd, telefoon 043- 4082939 of e-mail fransvandeweerd@home.nl.

De watersnood in Heugem in 1784

Een vergeten ramp, verteld door een ooggetuige.

In 1784, 224 jaar geleden, werd Heugem, dat tot het graafschap Gronsveld behoorde, getroffen door een ramp die de dorpsgemeenschap nog nooit had meegemaakt en ook nooit meer zou meemaken. De winter van 1784 was bijzonder streng, nog strenger dan die van 1740, die in het rivierengebied van heel Nederland grote ellende had veroorzaakt.

'De winter van 1783 /1784 staat in een groot aantal Europese landen bekend om zijn duur en gestrengheid. Er waren twee perioden van buitengewoon strenge koude, één eind december 1783 en één eind januari 1784. Gedurende de maanden december 1783, januari 1784 en februari 1784 was er veel sneeuw gevallen. Op 21 februari veroorzaakte de invallende dooi catastrofale overstromingen. België, de Nederlanden, Luxemburg, Noord-Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk en de huidige republieken Tsjechië en Slowakije werden getroffen'. Aldus Demarée in zijn beschrijving van de overstromingen in de Zuidelijke Nederlanden.¹

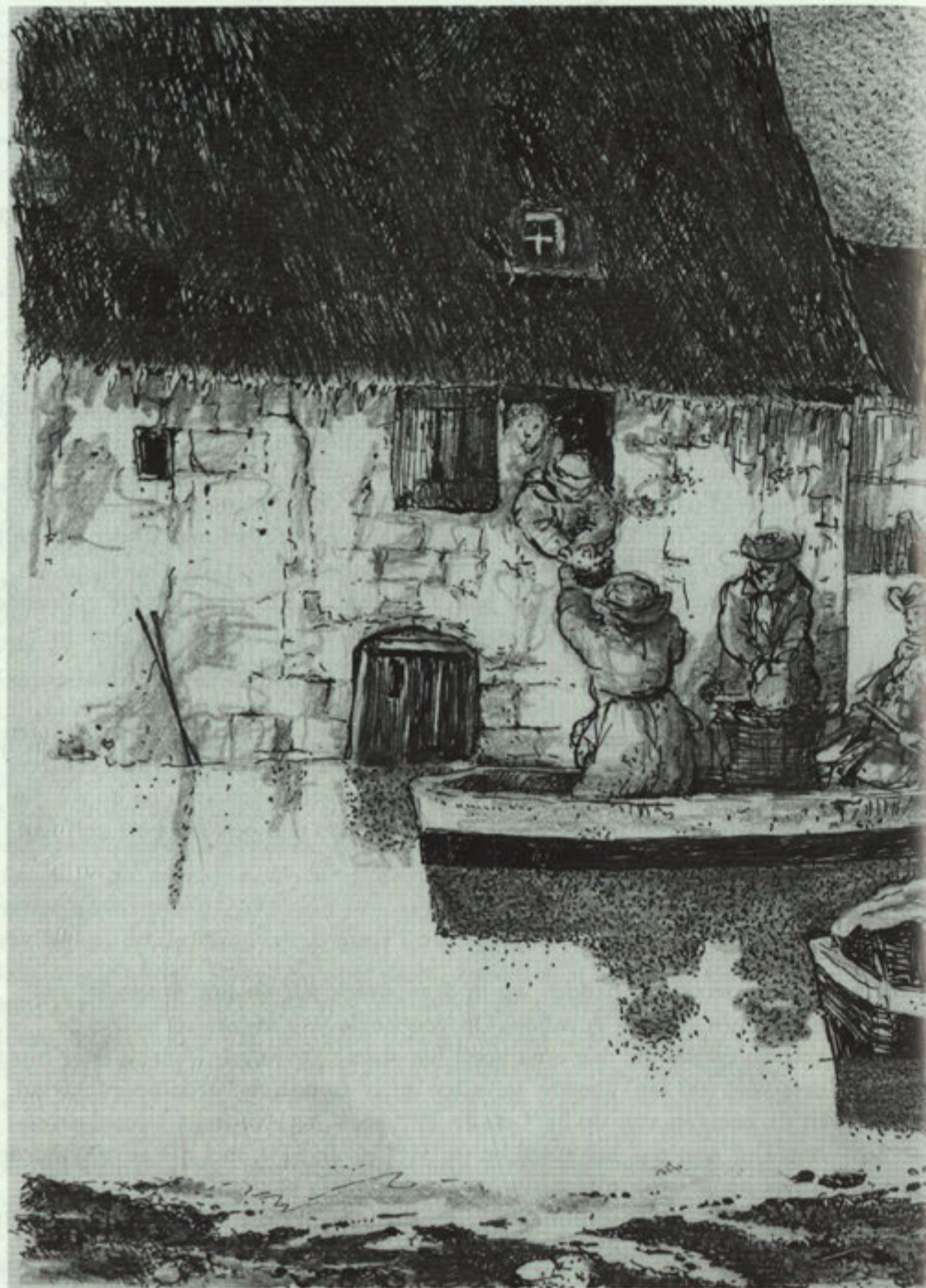
De gepubliceerde kronieken van Maastricht berichten slechts summier over de watersnood van 1784. De door Flament uitgegeven kroniek (Maastricht 1915 p.139) vermeldt slechts: '1784 2 Jan. Brak het ijs op de Maas open, maar daar zich een schip dwars op de Maasbrug plaatste, kwam zij weer dicht, zoodat men het schip moest stuk hakken, van welks hout verkoop werd gehouden (Le Courier de la Meuse, 22 Februari 1861)'.² Ook de door de Maastrichtse stadsarchivaris Eversen geschreven kroniek beperkt de gebeurtenissen tot slechts enkele regels: '1785 (sic!) was een zeer harde winter 23½ gr. R (23½ Réaumur = -29,38 gr.Celsius. G.J) Het is op de brug waardoor de mensen met een wandelstok van op de brug eraan konden komen. Toen het dooide kwam het water door het waterpoortje te Wijk in en dreef de St. Martenspoort weer uit.'³ Aangezien het 18e eeuws parochiearchief van Heugem vrijwel geheel is verdwenen en ook het

schepenbankarchief van Gronsveld grote hiaten vertoont, zou de ramp die Heugem trof in het vergeetboek zijn geraakt, wanneer niet een gedetailleerd verslag bewaard was gebleven, dat als het ware van uur tot uur melding maakt van de ellende waarin het dorp werd gedompeld. We hebben dit te danken aan de gelukkige omstandigheid dat August Joseph Graf zu Törring Jettenbach, de heer van het graafschap Gronsveld, niet in Gronsveld, maar in München woonde. Hij liet zich hier vertegenwoordigen door een gevolmachtigd commissaris, Wolfgang Zollner, een Beiers jurist. Deze zond elke twee weken, en vaak zelfs wekelijks, een uitvoerig verslag naar München over alles wat zich afspeelde in Gronsveld, Heugem, Eckelrade of Honthem, de vier dorpen die samen het graafschap Gronsveld vormden. Gronsveld beschikt daardoor, als een van de weinige plaatsen in Limburg, over een gedetailleerde beschrijving van het leven in een Zuid-Limburgs dorp in de 18^e eeuw. Daarbij moet men bedenken dat een brief die in 1784 per postkoets van Gronsveld naar München werd verstuurd, er minstens 12 dagen over deed om de 700 km te overbruggen. Vaak duurde het nog langer, tot zelfs drie weken toe. Het was in die tijd algemeen bekend dat Duitsland de slechtste wegen van Europa had. De graaf in München raakte zodoende pas na twee weken op de hoogte van het feit dat zijn onderdanen in Heugem, (want zo noemde hij hen), zo zwaar getroffen waren.

De brieven die Zollner naar zijn superieur in München stuurde, getuigen van enig literair talent en zij geven in enigszins bewerkte vorm een zeer lezenswaardig en beeldend verslag van de gebeurtenissen en de rol die Zollner daar zelf in speelde. We kunnen hem dan ook het best zelf aan het woord laten:⁴

Maastricht, 20 februari 1784

Tot 27 december hadden we in deze streek aangenaam weer; er was bijna geen sneeuw gevallen. Op genoemde dag begon het echter te vriezen en ook de dag erna heeft het streng gevoren. Daarbij is er bijna drie voet (90 cm) sneeuw gevallen en er stond een harde noordenwind. In de nachten van de 28ste en de 29ste heeft het eveneens streng gevoren. Dat was ook het geval op de 30ste en de 31ste, met als gevolg dat de Maas op de meeste plaatsen tot op de bodem bevroor en dat het 3,5 graad kouder was dan in 1740, een jaar dat in deze streek als het koudste sedert mensenheugenis wordt beschouwd.

Op 31 december, halverwege de dag, werd het wat zachter en 's middags heeft het een aantal keren gesneeuwd. In de nacht en ook op Nieuwjaarsdag viel er veel regen waardoor om 11 uur 's avonds in Gronsveld enige huizen die in de z.g Grebbe liggen, werden overstroomd door het water dat van Eckelrade naar beneden stroomde. De bewoners waren genoodzaakt hulp te vragen en hun kleinvee op hun schouders in veiligheid te brengen. Verder veroorzaakte het water in Gronsveld geen schade. Bij mijn aankomst in Gronsveld (Zollner heeft tot 1787 in Maastricht gewoond. G.J.) merkte ik slechts een paar sporen van wateroverlast op.

Omdat het land en de Maas geheel bevroren waren, werd het smelt- en regenwater niet voldoende afgevoerd. Het water stond zo hoog dat ik in de namiddag van de 3^e januari niet meer te voet naar Maastricht kon terugkeren, maar van een kar gebruik moest maken.

Vanaf die tijd begon de ellende in Heugem, want het water was daar zo plotseling en zo onverwacht gestegen dat het de ijsschotsen uit de Maas meesleurde en daardoor niet alleen Heugem, maar ook de omliggende landerijen en weilanden met een laag ijs en water bedekte. Deze ijslaag had een dikte van vijf tot zes voet (ongeveer 1.50 meter. G.J.). In Heugem was de ijsmassa op sommige plaatsten 12 tot 15 voet (ongeveer 4 meter G.J.) hoog.

Daarbij is een ongelukkige omstandigheid medeverantwoordelijk voor deze ramp. Een met kolen geladen schip lag ingevroren in de Maas en toen het ijs begon te kruien versperde het de doorgang en er ontstond tussen Oost en Heugem een enorme ijsstapel. Na verloop van tijd brak het water door het ijs en een woeste stroom kolkte over Heugem en de landerijen van Gronsveld. Tegen de avond begon het weer te vriezen, zodat de 5^e januari het grootste deel van de ijsschotsen aan elkaar gevoren was, waardoor de waterstroom dwars over de landerijen liep. Het water stond nog een duim hoger dan in 1740 toen een waterstand werd bereikt die in 100 jaar niet was voorgekomen en waardoor een heel dorp was weggevaagd.

Het is een treurige aanblik wanneer men rondom zich niets anders ziet dan stapels ijs die in de omliggende dorpen voor een deel de huizen bedekken. Ook op de 6^e januari is het streng blijven vriezen. Op die dag 's middags, heb ik de eerste inwoners van Heugem ontmoet die, door honger en koude genoodzaakt waren zich door deze bergen ijs, ja zelfs over de Maas, een weg te banen om Maastricht te bereiken. Het waren twee jonge mannen, schippers, die altijd met kolenschepen op de Maas voeren, van wie ik vernam wat voor ellende in Heugem heerste. De 7^e

ben ik mij persoonlijk van de toestand op de hoogte gaan stellen. Heugem is ongewoon snel door het water overstroomd, zo snel dat het iedereen verraste en niemand zijn bezittingen in veiligheid kon brengen. De mensen moesten hun kleinvee: schapen, varkens en dergelijke uit het water redden en op roosters in veiligheid brengen. Het grotere vee, paarden en koeien, moesten zij echter in het water achterlaten en laten omkomen. De meeste onderdanen zochten hun heenkomen onder de hanenbalken. Sommigen klommen zelfs op het dak. Enigen moesten daar drie dagen en nachten zonder voedsel en in de bittere koude doorbrengen. Het water heeft het grootste gedeelte van het gedorste en ongedorste graan van de pachters bedorven. Zo ook de aardappelen en de koolrapen die geheel bevroren en oneetbaar zijn geworden. Op te merken valt dat genoemde producten het hoofdbestanddeel vormen van het dagelijkse voedsel van tweedérde van de inwoners van Heugem. Daarbij komt nog dat het kruierende ijs vier huizen vrijwel geheel heeft weggevaagd en een nog groter aantal zwaar heeft beschadigd. Ook is een groot aantal bomen uit de grond gerukt of doormidden gekliefd. Van de beste boerderijen is vruchtbare grond weggespoeld. Gelukkig heeft tot op heden niemand het leven verloren. Schapen, paarden, varkens en koeien zijn daarentegen in groten getale omgekomen. Waarschijnlijk zullen er nog meer verloren gaan.

Toen ik deze droevige verhalen van de onderdanen hoorde, voelde ik het mijn plicht hen zo veel mogelijk bij te staan. Allereerst wilde ik hen helpen met het verstrekken van brood. Dat kostte veel moeite, want er was bijna geen meel in Maastricht te krijgen omdat de watermolens in en rondom Maastricht niet konden malen. Half Maastricht stond onder water en men moest met roeiboten door de straten varen. Ik kreeg echter door voorspraak en toedoen van enige goede vrienden dezelfde dag 18 grote ronde broden die elk 6 pond wegen. Met deze broden ben ik dezelfde avond met mijn twee schippers naar de burgemeester van Heugem gevaren en heb hem verzocht deze onder de inwoners te verdelen. De mensen dachten dat het brood hun door de hemel was gezonden. Toen ik de 7^e wederom wat brood in Maastricht had gekocht, heb ik mijn schippers opdracht gegeven zich op genoemde dag vroeg in de morgen in Maastricht bij mij te vervoegen. Met hen heb ik per boot de reis naar Heugem gemaakt. Voor geen geld ter wereld zou ik het nog eens doen, want wij moesten ons enkele uren lang met levensgevaar door het water en het ijs heen worstelen. Nu eens konden we varen, dan weer moesten we ons een weg banen door de ijsschotsen en de boot achter ons aanslepen. Hoe schrok ik toen ik in Heugem aankwam en daar de onderdanen

zag, die bijna niet meer te herkennen waren. Enkelen zaten al op het beloofde brood te wachten en ze schrokken het meteen op. Met tranen in de ogen bedankten ze hun landsheer die hun dit had geschonken. Enkelen moest men het brood over het ijs heen toewerpen, anderen het door het dakvenster aanreiken. Uiteraard was het verschrikkelijk dit te moeten aanzien en men hoorde niets dan jammeren, roepen en huilen.

Ofschoon de onderdanen nu hulp in de vorm van brood hadden gekregen ontbrak het hun nog aan brandstof, want hun hele kolenvoorraad stond onder water. Gelukkig lag, zoals gezegd, in de buurt van Heugem een schip met kolen, dat daar door de ijsstroom naartoe was gedreven en later ingevroren. Ik heb de kolen eruit laten hakken en onder de onderdanen laten verdelen, zodat ze iets hadden om zich te warmen. Dit was hoognodig, want hun kleren waren stijf bevroren. Dit kolenschip was eigendom van een man uit St.-Pieter die ik naderhand, nadat hij zich had gelegitimeerd, betaald heb. Hoewel de ergste nood nu gelenigd was, moest er toch rekening mee worden gehouden dat bij een weersomslag, mensen, vee en huizen door de onvermijdelijk komende ijsstroom zouden worden meegesleurd. Daarom gaf ik opdracht in het ijs een weg naar Gronsveld uit te hakken waardoor de inwoners van Heugem zich met hun vee, dat hun grootste rijkdom uitmaakt, een goed heenkomen konden zoeken.

Diezelfde dag hebben twee Gronsveldenaren het gewaagd om over het ijs Heugem te bereiken. Op mijn beurt heb ik met deze twee personen gepoogd vanuit Heugem Gronsveld te bereiken, waar ik gelukkig 's avonds aankwam, hoewel ik onderweg een keer flink te val ben gekomen. Direct na aankomst in Gronsveld heb ik de dorpelingen opdracht gegeven 's anderendaags de inwoners van Heugem te gaan helpen met het uithakken van de weg door de ijsmassa. Hieraan hebben ze twee dagen gewerkt, waarna men tenslotte de inwoners van Heugem in een lange rij kon zien wegtrekken richting Gronsveld.

De koude heeft de volgende vier dagen aangehouden, het werd zelfs steeds kouder en soms viel er sneeuw. Eindelijk begon het de 16^e februari geweldig te regenen, een stortvloed die de 17e voortduurde waardoor alles, zover het oog reikte, onder water kwam te staan. Iedereen vreesde toen dat het ijs zou gaan kruien, maar opnieuw sloeg het weer om en het is, tot op de dag van vandaag, buitengewoon streng blijven vriezen en er viel een ongelooflijke hoeveelheid sneeuw, wel 4 à 5 voet (ongeveer 1.40 meter G.J.) hoog.

Om nu het grootste gedeelte van de onderdanen uit Heugem niet van honger en ellende te laten omkomen heb ik, zoals reeds eerder, brood uit

Maastricht laten komen, maar ik heb ook elke week in Gronsveld laten bakken en het brood in Heugem laten uitdelen. Ik twijfel er niet aan dat Uwe Excellentie deze uitgaven zal goedkeuren, want de nood is onbeschrijflijk groot en zelfs de gevolgen van een oorlog zouden niet erger kunnen zijn⁵. Niemand kan tegenwoordig nog een keutzer verdienen en hun voedselvoorraad is geheel bedorven. Daarbij komt nog dat het grootste deel van Heugem uit arme mensen bestaat, die van de ene dag in de andere leven en die, naast een huis, een stukje grond in eigendom of in pacht bezitten. Hierop telen zij aardappels, koolrapen of andere groenten. 's Winters gaan ze dagelijks naar de markt om hun producten te verkopen. Van het verdiende geld kopen zij brood. Anderen zoeken in de winter op het land, dat hier maar zelden met sneeuw bedekt is, zogenaamde veldsla, die ook op de markt in Maastricht wordt verkocht. Omdat momenteel aan alles gebrek is zou Uwe Excellentie eigenlijk de ellende met eigen ogen moeten aanschouwen. Dan zou U ongetwijfeld goedvinden dat ik, zolang deze rampzalige toestand voortduurt, de distributie van brood voortzet.

Hoe het nu verder moet met het ijs en deze sneeuwmassa, dat weet God alleen. Het is, zoals gezegd, te vrezen dat, indien deze strenge vorst wordt gevolgd door hevige regen, in geheel Heugem geen huis meer overeind blijft staan. Sommigen zijn zelfs van mening dat de Maas dan een andere loop neemt en tussen Gronsveld en Heugem door gaat stromen. Het kan ook zijn dat alleen Heugem overstroomt, hetgeen de landerijen grote schade zal toebrengen. Het ijs dat aan de grond is vastgevroren, zal niet alleen de wintervruchten maar ook vruchtbare aarde met zich meevoeren, zodat enkele goede landerijen dit jaar niet kunnen worden ingezaaid. Kort samengevat: Heugem is geheel, of minstens voor het grootste gedeelte, geruïneerd en deze overstroming brengt het dorp meer schade toe dan de ergste oorlog.

Deze overstroming heeft in Maastricht geleid tot grote schaarste en een ongelooflijke duurte. Alles is duurder geworden. Hout is echter het allerduurste, omdat gedurende acht weken geen hout over de Maas kon worden aangevoerd. Ik heb reeds de gelegenheid te baat genomen om op de 17^e enige slechte en dode fruitbomen en andere bomen zeer duur te verkopen. De onderdanen klieven het hout en verkopen het aan bakkers, ververs en particulieren. Ik zou dit jaar graag het hout uit de grafelijke bossen hebben verkocht, maar dat is tot nu toe door de sneeuw onmogelijk en ook niet raadzaam omdat aan de bossen door te intensief kappen grote schade is toegebracht.

Vandaag schijnt een weersomslag op til te zijn en dan zal de vorst wel helemaal verdwijnen. In dat geval zal ik u zo spoedig mogelijk hierover berichten.'

1 maart 1784

De hemel zij geprezen! De stremming van de Maas en de ijsgang is verleden tijd. De Maas heeft haar oude loop hernomen en Heugem is gered. Woensdag 25 februari was een verschrikkelijke dag die ons allen met de totale ondergang bedreigde. Het water kwam met zo'n ontzaglijk

geweld en in zo'n grote massa, dat zelfs in Maastricht een gesloten stadspoort bezweek en een waterstroom door de straten spoelde. Het water stroomde zelfs door de vensters van de huizen. Het beukte met ontzaglijke kracht op de ijsmassa, zodat deze tenslotte brak. Het ijs lag zo hoog opgestapeld dat men het vanaf de toch tamelijk hoge Maasbrug en, staande op de stadsmuren, kon aanraken.

Over de schade die het water en het kruierende ijs aan de Maasbrug, de stadsmuren en de vestingwerken hebben aangericht wil ik niet meer vermelden dan dat deze op 12.000 Reichstaler geschat wordt. Ik wil alleen een opsomming geven van de schade die het arme Heugem heeft geleden. In Heugem is weliswaar niemand gestorven maar wel is het derde deel van het vee omgekomen en nog dagelijks sterven dieren omdat ze lange tijd in het ijskoude water moesten staan en niets anders dan bedorven voer te eten hebben gekregen.

Geen enkel huis in Heugem is onbeschadigd. Tot nu toe zijn er elf ingestort en er gaat geen dag voorbij of er stort ergens wel een kelder, stal, schuur of ander deel van een huis in omdat de gebouwen door het water ontzet zijn. Daarnaast hebben de landerijen een niet te schatten schade geleden. Enkele zijn met een voet (30 cm. G.J.) hoge laag kiezel bedekt en van andere is de bovenlaag met de erop staande gewassen weggespoeld. In andere percelen zijn gaten van wel zes voet (1.80 m G.J.) uitgespoeld. Heugem zal de gevolgen van deze schade nog minstens twaalf jaar (2 pachttermijnen G.J.) ondervinden en het is een wonder dat er in dit arme dorp nog één huis overeind is blijven staan. Wanneer men de geruchten moet geloven, dan moet het hoge water in Brabant, in Holland en in het Rijnland ook grote schade hebben aangericht. Men zou bijna geloven dat het waar is, omdat de laatste zes dagen geen brief uit Duitsland meer is aangekomen.

10 mei 1784

De ongelukkige inwoners van Heugem vatten weer enigszins moed en ze zijn momenteel deels bezig hun ingestorte huizen te herstellen, deels met hun landerijen en weilanden op orde te brengen. Ofschoon de schade ten gevolge van de voorbije watersnood zeer groot is, is ze niet zo groot als men in eerste instantie had gedacht. Uit mijn voorgaande berichten is gebleken dat aan de grafelijke landerijen en weiden een niet geringe schade is toegebracht. Ik heb ze laten taxeren om te bekijken of ik aan de pachters een reductie op de pachtsom kan toestaan.

Uwe Excellentie heeft nog met een ander nadeel te maken. De inwoners

van Heugem kunnen namelijk hun verplichtingen van het afgelopen jaar bijna niet voldoen. Dit is echter niet ernstig, men hoeft ze slechts 1 à 2 jaar respijt te geven. Overigens heb ik enkele ongelukkige inwoners van Heugem, die hun huis en vee hebben verloren en niets meer bezitten, officieel toestemming gegeven om in de buurgemeenten geld in te zame-len. Ze hebben echter niet veel resultaat geboekt. Om hun ingestorte of geruïneerde huizen te repareren en om hun de gelegenheid te geven het verloren vee te vervangen, hebben sommigen een lening afgesloten, anderen hebben een stuk land verkocht of een hypotheek op hun huis of vee genomen.

Tot zover het relaas van Wolfgang Zollner.

Geraadpleegde literatuur en bronnen:

1. G.R. Demarée, Les inondations catastrophiques de février 1784 en Belgique et alentour – un phénomène du petit âge glaciaire, de froid, de neige, de la glace... et d'inondations. Journal des Sciences Hydrologiques 2006, p. 878-898..
2. A.J.A. Flament, Kroniek van Maastricht van 70 na Chr. tot 1870, Maastricht (1915), p. 139.
3. J. Eversen, Kroniek der stad Maastricht..... door Philippus van Gulpen, in De Maasgouw 11, (1889) p.131.
4. Staatsarchiv München, Archiv Toerring-Jettenbach, M. 61, p. 162-192.
5. Op 25 maart reageert de graaf: 'Ik leef van ganser harte met mijn arme bewoners van Heugem mee en ik wil al hetgeen men hun aan levensmiddelen verstrekt heeft, als een Christelijke aalmoes uit de kas van het graafschap betalen'.

Gilles Jaspars

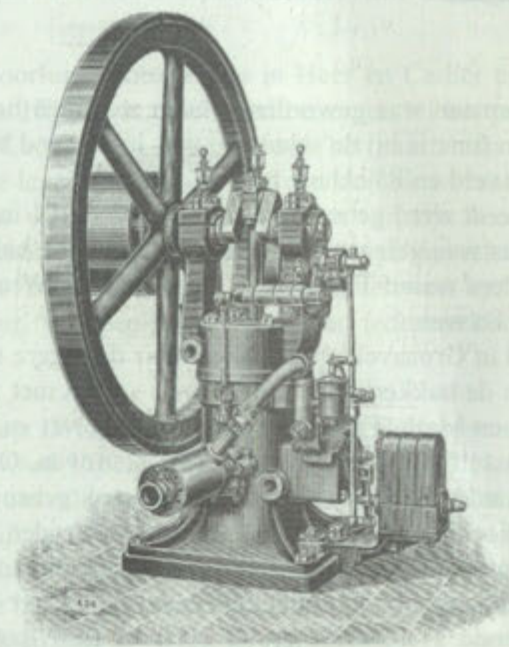
Tekeningen: Harry Huveneers

Van aal en nog get

Historische verbrandingsmotoren in Gronsveld.

Op zondag 13 april van 10.00 tot 18.00 uur, is er bij Rik Lemmens, Broekstraat 50, een tentoonstelling. Rik woont in Gronsveld en heeft als hobby het verzamelen en het bestuderen van historische verbrandingsmotoren. Om 16.00 uur zal Rik, bij goed weer, een uiteenzetting geven over zijn hobby.

Er is geen entree en belangstellenden zijn van harte welkom.

Modell D4.

Kên d'r hön nog

Frans van Door (van de Weerd)

Als hij geen biélemaan was geworden zouden weinigen hem gekend hebben. Door zijn functie bij de schutterij was hij bekend bij vrijwel iedereen in Gronsveld en Rijkholt.

Frans van de Weerd werd geboren op 20 februari 1914 in Gronsveld. Zijn ouderlijk huis was gelegen aan de Rijksweg, thans bakkerij Van de Weerd. Zijn ouders waren Theodorus (Door) van de Weerd en Catharina (Nêt) Dassen.

Frans groeide op in Gronsveld en doorliep daar de lagere school. Daarna werkte hij mee in de bakkerij van vader Door, samen met zijn broers Door, Zjêf, Jean en Math. Frans had twee zussen: Nêt en Miet. Vroeger bakten de boeren zelf hun brood in hun eigen houtoven. Ook brachten ze wel eens deeg naar de bakkerij. Later werd het ook gebruikelijk om meel bij de bakkerij af te leveren in ruil voor een aantal broden. Na de oorlog kwam er steeds meer vraag naar wittebrood. De grondstof daarvoor was bloem, en dat hadden de boeren niet zelf zodat de bakker wat meer aan zijn brood verdiende. Het meeste brood werd op vaste dagen aan huis bezorgd in Gronsveld en wijde omgeving. Aanvankelijk met paard en wagen of met de bakfiets, later met de auto. Op een dag, tijdens de

1921. Lagere school. Eerste staande rij, derde, vierde en vijfde van links: Door (met stropdas), Nêt, Frans.

Tweede Wereldoorlog, ventte Frans in Heer en Cadier en Keer met paard en wagen. Hij moest ook brood bezorgen bij het patersklooster halverwege de Keerderberg. Hier schrok het paard van een achteropkomende Duitse legerauto. Frans viel van de bok en raakte bekneld tussen de schaar van de wagen waarbij een van zijn benen werd verbrijzeld. Hij lag weken in het ziekenhuis en bleef er de rest van zijn leven last van houden. Toch nam Frans de draad snel weer op. Hij had altijd een goed humeur, was een harde werker en iedereen had graag met hem te doen.

Frans trouwde op 19 oktober 1943 met Annie Schiepers uit Biesland. Zij was geboren in Oud-Vroenhoven op 15 januari 1917. Na hun huwelijk gingen ze in Gronsveld wonen. Eerst Rijksweg 176 (thans Zjeng Bergenhuisen) later Rijksweg 114 (thans Jean Houten). In Gronsveld werden hun kinderen Theo, Willy, Maria, Irene en Zjêf geboren. Na de oorlog nam Door jr. de bakkerij in Gronsveld van zijn vader over. Frans werd financieel geholpen met de aankoop van de bakkerij van bakker Stroom aan de Ambyerstraat in Amby, met de afspraak dat zijn broer Jean bij hem in dienst zou treden. De winkel en de bakkerij werden gemoderni-

Familieportret: Achter v.l.n.r. Math, Frans, Zjêf, Jean, Miet. Voor v.l.n.r. Nêt, Door sr., Nêt sr., Door.

seerd. Bakkerij Frans van de Weerd groeide uit tot een begrip in de streek. Annie stond in de winkel en de kinderen hielpen mee in de bakkerij en in de broodbezorging. In Amby werden nog twee zoons geboren: Hay en Mattie.

Frans beoefende tientallen jaren enthousiast de duivensport. De duiventil stond achter de bakkerij. Echter, door een onenigheid na een prijsvlucht ruimde Frans alle duiven op. Het hok bleef staan. Toen zijn kinderen later ook enthousiast raakten voor de duivensport wilde Frans hier aanvankelijk niks van weten. Zijn zoons speelden zo goed dat in 1977 het landskampioenschap werd behaald. Enkele jaren later werd een van hun duiven Europees kampioen op een vlucht uit Barcelona. Dat was in die tijd voorpaginanieuws en vergelijkbaar met het winnen van de Staatsloterij. Vanaf dat moment was ook Frans weer trots, maar hij speelde zelf nooit meer mee. De duiven van de familie Van de Weerd uit Amby waren inmiddels wereldberoemd. Het was een komen en gaan van duivenmelkers uit heel Europa en zelfs uit Arabië.

Frans had nog een passie: de schutterij. Hij verwierf in 1939 voor 37 guldens in café de Keizer de plaats van biélemaan, tot dan bekleed door Zjeng Houten (d'n Dobbele). Frans was toen pas 25 jaar maar er waren toen nog niet zoveel liefhebbers voor deze functie. Voor die tijd werden biélemaander zelfs betaald om in de bronk mee te lopen. Frans moest en zou alle bronkfestiviteiten meemaken, van de eerste tot en met de laatste minuut. Wat Annie daarvan vond, hield hem op dat moment niet zo bezig.

Het bakkersberoep was in die tijd extra zwaar. De zakken meel van minimaal 50 kilo en andere ingrediënten moesten door de bakkerij worden gesjouwd en vrijwel alles was nog handwerk. Slopend waren de vele uren staand werk; vaak dag en nacht. Vooral vóór feestdagen, zoals de bronk, moesten extra inspanningen worden geleverd. Het zal duidelijk zijn dat Frans meestal heel vermoeid aan de Grote Bronk moest beginnen. Na het vertrek van de processie moest de eerste paal worden gekapt bij Mathieu Dassen, hoek Rijksweg-Kampweg. Zijn gezicht was dan al zo getekend dat men vreesde dat hij het eind van de processie niet zou halen. Toch hield hij altijd vol; aan het eind van de processie zag Frans er nog precies hetzelfde uit. De 'dröpkjes' onderweg hadden hem wel kleiner, maar niet klein gekregen.

Frans was een liefhebber en dat brak hem, in combinatie met de zware

1932. Op de binnenplaats van bakkerij Van de Weerd. V.l.n.r. Frans, Nêt, Miet, Jean, Door.

Annie en Frans tijdens hun verloving.

Huwelijk Frans en Annie. V.l.n.r. moeder Nét, Frans, vader Door, moeder van Annie.

1939. Frans als jeugdige biélemaan met Wiche.

inspanningen, op bronkmaandag wel eens op. De biélmaander nipten wel bij elke paal maar gebruikten de drank vooral symbolisch: voor het smeren van bijl en zaag. Frans vond dát maar zonde. Hij dronk zijn glaasje liever leeg. Gelukkig letten de collega-biélmaander en zijn vrouw Annie op dat er niets fout ging. Frans moest er immers morgen weer bij zijn. Op bronkdinsdag was het iets gemakkelijker. Er werd later gestart en er hoefde niet zo lang gemarceerd te worden. Annie of de kinderen waren altijd in de buurt om een beetje op hem te letten zodat Frans altijd tot en met de laatste paal wist vol te houden.

Toen ik nog geen grenedeer was, bleef ik vaak in de buurt van noonk Frans. Als hij moe werd, mocht ik zijn bijl dragen. Ik vond dat een grote eer en heb dat met plezier gedaan. Zijn zware kolbak stond hij maar zelden af. In de jaren zeventig werden zoveel palen geplaatst dat het bestuur van de schutterij moest ingrijpen. Er werd een maximum aantal palen per spaarclub vastgesteld. Toen Frans en Annie in 1972 weer in Gronsveld kwamen wonen, waren zij niet op de hoogte van deze afspraak en plantten een paal. Deze paal werd dus tijdens de Bronk niet gekapt. Frans riep zijn collega-biélmaander op om deze paal op woensdag te kappen. En zo geschiedde. De bielmannen kwamen niet alleen en

Biélemaan Frans in actie. Op de achtergrond Jean Mingels.

zo kende de Groete Broonk dat jaar een extra dag. Frans was zo bezeten van zijn functie dat hij in datzelfde jaar in vol ornaat "illegaal" heeft opgetreden als assistent biélmaan bij de schutterij in Sint Geertruid tijdens de bronk .

Kermissen in de buurt van Gronsveld werden in de jaren vijftig veel bezocht. Samen met broers en zussen, schoonbroers en schoonzussen op stap in onder andere Heer en Cadier & Keer. Als het kermis in Amby was, werd iedereen uit Gronsveld die in Amby rondliep uitgenodigd om te eten bij Annie en Frans. Annie lette er dan op dat niemand met honger naar huis ging.

Met mijn familie ging ik graag op bezoek bij mijn peetoom Frans en tante Annie. Het was er altijd gezellig en Annie liep de hele dag heen en weer om het de gasten naar de zin te maken. Ik herinner mij vooral het snoepgoed in haar winkel. Wij waren in Gronsveld al blij met een lolly of een Bazooka (kauwgum) of 'n tuútsje sjnoûf (zwart-wit). Bij tante Annie was een hele vitrine ingericht met snoep zoals ik nog nooit gezien had. We mochten dan elk tien stuks uitzoeken. Oom Frans vroeg daarna nog wel

Groete Broonk 1950. De kinderen vooraan, Karel Jaspars en Jan van de Weert, lopen vóór Frans en zijn biélemannen en vader Door, Keteermèister.

enkele keren: "Annie, hebbe de keender sijnóp gehad?". Vaak kregen we dan nog een extra portie. Op de terugweg waren we nog aan het snoepen.

In 1970 bouwden Frans en Annie een huis aan de Holegracht 12 in Gronsveld. Annie maakte er een prachtige tuin. Honderden bloembollen werden jaarlijks in de grond gestopt. In het voorjaar was haar tuin een kleine Keukenhof. Tegenover het huis had Frans een weiland dat grotendeels moestuin was. Annie teelde daar groente (ze was immers van

Kermis in Amby. V.l.n.r. Annie, Frans, 2 vrienden uit Amby, Co en Door van de Weerdt.

1984. Zijn laatste bronk als biélemaan.
V.l.n.r. Frans Dassen, Frans, Zjêf Sligchers, Eddy Bouchoms, Fer Schrijnemaekers.

1984. Het zit erop. V.l.n.r. Eveline van den Boorn, Annie Bouchoms (Hayen), Frans, Annie, Herman Cornelissen.

Biesland) voor de halve familie. Vanuit Gronsveld ging Frans, zelfs tot enkele jaren na zijn pensionering, naar Amby om daar samen met zijn oudste zoon Theo, die intussen de bakkerij had overgenomen, te bakken. Frans en Annie genoten van hun oude dag. Er kwamen vaak vrienden over de vloer. Frans dronk graag zijn borreltje met vrienden en bekenden. In 1980 ging Frans voor het laatst mee als biélemaan en ook deze keer was hij niet naar huis te krijgen. Hij kreeg dat jaar een medaille van de "Uüverighèid" voor veertig jaar trouwe dienst als biélemaan. Begin jaren tachtig kreeg hij een beroerte. Frans werd daarna nooit meer de oude. Frans en Annie betrokken een aangepaste woning aan de Vroendalsweg. In 1984 mocht Frans nog één keer de Groete Broonk beleven, weliswaar vanuit een rolstoel. Zijn zoon Mattie nam zijn plaats als biélemaan waar. Op 29 augustus 1987 overleed Frans. Hij werd in Gronsveld begraven. Op zijn grafsteen staat een kleine duif. Annie bleef nog ruim tien jaar in de bejaardenwoning wonen. Zij overleed op 16 oktober 1998.

Men zegt wel eens dat iedereen iets van zijn peetoom heeft. Ik hoop dat dát waar is.

Frans van de Weerdt

Rectificatie

Bij het vorige nummer.

Foto bij het feest Veeverzekering en Boerinnenbond, blz. 176.

Bertien Doyen-Kempener en Jeanne Martin leverden ons onderstaande informatie:

Nr.2 Mathijs Roosen, moet zijn Wölm Roosen. Nr. 8 is Dorus van de Weerdt en Nr. 12 Nêt Peters. Nr. 15 Jeanne Starren, moet zijn Jeanne Haenen. Nr. 17 Juf. Joskin, moet zijn Fie Macheels. Nr. 28 Dhr. Duysens, moet zijn burgemeester Zjeng Roosen. Nr. 19 Juf. Joskin, moet zijn Ficke Josquin.

Bij het septembernummer van 2007.

Nadere informatie van Jeanne Martin bij de foto op blz. 145: Fréns Joskin, moet zijn Fréns Josquin.

Copyright Stichting Grueles.

Secretariaat: Rijksweg 92, 6247 AK Gronsvelt. tel. 043 - 4082880. Internet: www.grueles.nl

Abonnementen-administratie: Brikkenoven 1, 6247 BG Gronsvelt. tel. 043 - 4083288.

U kunt zich abonneren op ons tijdschrift door € 12 over te maken op Rabobank Gronsvelt, rek.nr. 11.75.15.000 of Postbank 25 35 375 t.n.v. Stichting Grueles. Losse nummers € 4,-.

